

KADIN MÜHENDİSLER

Ayşe YAŞAR - *Elektrik-Elektronik Mühendisi*

ayseyasar213@gmail.com

Asırlardan beri kadınlar, cinsiyet eşitsizliğin temelinde eğitimden mahrum bırakılmıştır. Yaşadığımız çağda da kadınlar birçok ayrımcılığa karşı mücadele vermektedir. Bu zorlu mücadelede nispeten diğer disiplinlerden daha sert bir mücadele vermek zorunda kalanlar ise mühendislik gibi teknik alanlarda çalışan kadınlardır.

Bilim ve teknik alanında yapılan çalışmaları ele aldığımızda, başta yönetimler olmak üzere ataerkil egemen sistemler kadınların çalışmalarını engellemiş hatta bilim için yaptıkları çalışmalardan dolayı onları büyücü, cadı ilan etmişlerdir.

Oysaki bugün insanlığın kullandığı teknolojilerin çoğunun mimarı kadınlardır.

Matematikçi, astronom ve felsefeci Hypatia'nın öyküsünü hepimiz biliriz. İyi bir eğitim alan Hypatia, Kepler'den 1200 yıl önce dünyanın güneş etrafında elips çizerek döndüğünü bulmuştur. Hypatia'nın özelinde bilim ve teknikle uğraşan kadınları düşündüğümüzde, kadınların eğitimden yoksun bırakılmaları nedeniyle bugün dünyanın olması gereken yerden çok geride olduğunu söyleyebiliriz.

Özellikle mühendislik disiplinine hâkim olan ataerkil düzen, kadınların bu alanda çalışmalar yapmalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum tamamen toplumda var olan fiilde ve dilde cinsiyetçilik kavramıyla doğrudan alakalıdır. Kadının fiziksel özellikleri düşünülerek 'Mühendislik kadınlara göre değil' gibi cümlelerin kullanılması, toplumun mühendislik disiplinini yanlış bildiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Çünkü mühendislik, kol gücü ya da herhangi bir fiziksel güç gerektiren çalışmalardan oluşmamaktadır. Mühendislik zekâ ve yetenek ile sonuçlanan bir dizi çalışmalardan meydana gelmektedir. O halde kadın mühendisler ile ilgili dilde var olan cinsiyetçi yaklaşımı mühendisliğin tanımı ve çalışma şekli ile basit şekilde çürütebiliriz.

Kadın Mühendislere Acilen Alan Açılmalı

Mühendislik disiplinini tercih eden kadınlar, henüz üniversite sıralarında ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Mühendislik dallarında eğitim veren kurumlarda kadın eğitimci ve öğrenci sayısı her zaman en düşük paya sahiptir. Bunun en temel nedeni yine toplumun kadınlara kadınların izni olmadan yüklediği anlamlar ve durumlardan kaynaklanmaktadır.

Mühendisliğin bir erkek mesleği olarak görülmesi henüz eğitim-öğretim sıralarında kadın mühendis oranını düşürmektedir. Haliyle daha fakülte sıralarında sayısı az olan kadın öğrenciler sonraki kadın mühendis istatistiklerinde büyük makaslar olacağına habercisi olmaktadır.

TMMOB'un her sene açıkladığı üye sayısını ele aldığımızda kadın üye sayısı ve erkek üye sayısı arasında yüzdelik oranı hayret verici sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Sadece 2020 verilerine göre TMMOB'ye üye 598.437 mühendis, mimar ve şehir plancı kadın üye sayısı %23,22 iken erkek üye sayısı %76,78'dir. İş hayatına katılmayan ve Odaların üyesi

olmayan kadın mühendis sayılarını düşündüğümüzde bu makasın daha fazla açılacağı aşikâr bir durum. Bu makası kapatmanın en basit yolu ise kadınları mühendislik eğitimine teşvik etmek ve istihdam alanlarında kadınlara yer açmaktan geçmektedir.

İş Arama Süreci

Mühendislik alanında tercih yapan kadınların hiç şüphesiz en zorlandıkları konulardan biri de iş arama süreçleridir. Bu süreçlerde de cinsiyetçi yaklaşımlar kadın mühendislerin peşini bırakmamakta. Özellikle şantiye, fabrika, maden gibi alanlarda kadın mühendislerin tercih edilmemesi, firmaların bu alanları kadın mühendislerin varlığını düşünerek dizayn etmemeleri, bu tür sektörlerde kadın mühendislerin görmezden geldiğini kanıtlamaktadır.

Hepimiz biliyoruz ki ataerkil sistem, sistemli bir şekilde kadının iş gücünü ve emeğini yok etmeye yönelik işlemektedir. Mobbinge uğrayan kadınlardan ya da genel olarak böyle durumlarda yaşayan kişilerden hemen kanıt istenmesi toplumda mobbingin henüz kabul görmediğinin kanıtıdır.

İçinde bulunduğumuz ekonomik sorunlar hâlihazırda mühendislerin iş bulmasını zorlaştırırken kadın mühendislerin sektörde yer edinmesine engel olan yaklaşımlar kadın mühendis işsizlik oranını doğrudan etkilemektedir. Kadın mühendislerin işsizlik oranları ele alındığında cinsiyet eşitsizliğinin doğrudan sebep olduğu bir işsizlik oranının varlığını da göz önünde bulundurmamız zorundayız.

İş arama süreçlerinde birçok kadın mühendis mesleklerinden uzaklaştırılmaya çalışılarak onlara bir rol biçilmekte. Özellikle masa başı ve ofis işlerinin kadınlara uygun görülmesi kadınların sahada çalışmayacağı kanısı bir tür zıvalıktan başka bir şey değildir. Çünkü biz kadın mühendisler kendi rollerimizi her alanda yazabilecek yeteneğe ve güce sahibiz. Bugün dünyanın bütün toplumlarında kadınlar kendi yazmadıkları ve yaratmadıkları rollere şiddetle karşı çıkmakta ve tarihsel süreç boyunca kadınlara biçilen her türlü cinsiyetçi algıyı değiştirme yolunda emin adımlarla yürümektedir.

Kadın Mühendisler ve Mobbing

Mühendis kadınlar için adeta bir baş belası olan diğer durum ise iş hayatları boyunca çeşitli şekillerde uğradıkları mobbinglerdir. Özellikle birçok kadın mühendis çalıştığı iş yerinde iş arkadaşlarından ya da üstlerinden yaşadıkları mobbinglerden dolayı çalışmalarını sağlıklı bir şekilde yürütememekte. Yaşanılan psikolojik baskı ise bunun cabası. Kadın mühendislere genelde yeteneklerinin altında ve uzmanlık alanına girmeyen görevler verilirken mesleki bilgisi ve tecrübesi küçümsenerek bir tür yıldırma politikası izlenmektedir. Bu politikalar kadınların özgüvenlerini kırmakla beraber iş hayatlarını neredeyse bir ömür boyu olumsuz etkileyecek boyuta çıkmaktadır.

Hepimiz biliyoruz ki ataerkil sistem, sistemli bir şekilde kadının iş gücünü ve emeğini yok etmeye yönelik işlemektedir. Mobbinge uğrayan kadınlardan ya da genel olarak böyle durumlar yaşayan kişilerden hemen kanıt istenmesi toplumda mobbingin henüz kabul görmediğinin kanıtıdır. Oysa mobbing kanıtlanması zor bir durumdur.

Tamamen insanların psikolojik durumlarına saldıran davranışlarda bulunan kişiler, yaptıklarını çoğunlukla inkâr ederek veya başka sebeplere bağlayarak işin içinden sıyrılabilirler. Mobbing her ne kadar bugün hukuki bir suç olsa da bu durum çoğunlukla mobbinge uğrayan kişilerin

aleyhine sonuçlanmakta ve bunun en büyük nedeni ise mobbingin üstler tarafından yapılmış olması ya da bazı istisnalar dışında mobbing uygulayan kişilerin işverenler ile herhangi bir akrabalıklarının bulunmasından kaynaklanmaktadır. Kadınlar üzerinde kurulan bu baskılar en nihayetinde istifa ile sonuçlanmaktadır.

Şüphesiz mobbingi en fazla yaşayan kadınlar, mühendislik meslek grubunda bulunmaktadır. Bu meslek grubunun sadece erkeklere hasmış gibi görülmesi ile kadınların doğal olarak mobbing yaşamasına sebep olmaktadır. Ne yazık ki kadın mühendisler doğrudan kişiler tarafından uğradıkları bu zorbalıkların yanında bir yandan da toplumun dayattığı bir tür doğal mobbing diyeceğimiz zorbalıklarla da mücadele etmek zorunda kalmaktadır.

Tarih bize gösteriyor ki kadınlara bir dayanak verildiğinde dünyayı yerinden oynatacak güce ve zekâyâ sahipken ataerkil sistem onları yeteneklerini ispatlamaya zorluyor. Aynı mühendislik eğitimini alan bir kadın ve erkeğin sektörde eşit olmaması çözülmesi gereken büyük bir problem teşkil etmektedir ve çözülmesi elzemdir.

Dünyada evrenselleşen sorunların başında kadınların toplumda, iş hayatında ve evde yaşadığı fiziksel ve psikolojik şiddet gelmektedir. Durumun evrensel olması kadınların ortak bir noktada buluşup evrensel bir mücadele vermesini de kaçınılmaz kılmaktadır. Artık dünyadaki tüm kadınlar uğradıkları şiddetin ve cinsiyet ayrımcılığının farkında ve yüz yıllardır hatta binlerce yıldır aslında bize yani kadınlara, kadınlarla ilgili anlatılan hikâyelerin aslında kadınların değil ege-men sistemlerin hikâyeleri olduğu çok iyi bilinmektedir. Bu hikâyelerde anlatılan kadının, bugün kadınların olmak istedikleri yerde olan kadınları anlatmadığının farkındayız. Bu nedenle kadınların hikâyelerini artık kadınlar yazıyor ve yazmaya devam edecek.

